

Laczkó Dezső Múzeum

Megyei hatókörű városi múzeum beszámolója 2021

Értékelés:

A Laczkó Dezső Múzeum 2021-es évét alapvetően meghatározta a járványhelyzet miatti közel fél éves zárva tartás, az Európa Kulturális Fővárosa (EKF 2023) programjához való kapcsolódás, és a főépület felújítására való felkészülés. Az intézmény dolgozói létszámában jelentős változás nem történt, a fluktuáció is csekély mértékű. Küldetésnyilatkozattal és stratégiai dokumentumokkal rendelkezik az intézmény, de megújításuk időszerű lesz 2022-ben.

Az épületek állapota változó, és érdemi előrelépés kevés helyen történt 2021-ben. A Török Ignác utcai központ és a felújítás előtt álló főépület (Erzsébet sétány) kivételével minden telephelyen vannak azonnali, a működést alapjaiban veszélyeztető körülmények miatt felmerülő épületfelújítási, karbantartási feladatok (nádtető javítása, vizesedés, életveszélyes állapot, gombafertőzés). Ezekben 2022-ben várható jelentősebb előrelépés, sajnos 2021-ben a helyzet érdemben nem javult az ingatlanok általános állapotát illetően.

A gyűjteménygyarapítás terén a régészeti feladatellátás eredményeként bekerülő tárgyi anyag mennyisége 2021-ben is jelentős volt (101 rekesz), amelynek fele a Sümegi vár ásatásából származott. A régészeten kívüli szakágak gyűjteménygyarapításának számai szerények voltak, jelentősen elmaradtak az előző év hasonló adataitól. Ennek okaként a raktárrendezést, a szakkönyvtár költöztetését és az online tartalmak gyártását jelölte meg az intézmény, azaz a gyarapítás helyett a háttérmunkákra és a közzétételre helyeződött a hangsúly. Ezt az indoklást a kommunikációs tevékenység volumene, és közművelődési tartalomgyártás számai valóban visszaigazolják.

Az intézmény minden gyűjteményben MONARI számítógépes nyilvántartást használ, a hagyományos kézi leltárkönyveket nem vezetik. Az auditálásra vonatkozó adminisztratív keretek azonban nem rendezettek: az intézmény beszámolója szerint 2017 óta nem történt meg az erre vonatkozó engedély kiadása a Minisztérium részéről. A II.3. fejezet táblázatának utolsó sorában az intézmény jelzi is, hogy egy gyűjteményében sincs auditált számítógépes nyilvántartás. A muzeális intézmények nyilvántartási szabályzatáról szóló 20/2002. (X. 4.) NKÖM rendelet 24. § (3) bekezdése értelmében jelenleg nem szabályos a csak digitális nyilvántartások vezetése, és a párhuzamos kézi leltározás teljes elhagyása. Javasoljuk, hogy 2022-ben az intézmény kérjen az EMMI-től egy auditálásra vonatkozó informatikai szakfelügyeletet, amely véglegesen lezárhatná az évek óta fennálló átmeneti állapotot.

A 2021-es feldolgozási és nyilvántartási munka számadatai (II. 1. feldolgozott és feldolgozandó állomány nagysága; II. 2. gyarapodási naplóba és szakleltárkönyvbe vett állomány nagysága) az előző év, illetve a korábbi évek hasonló adataihoz képest jelentős csökkenést mutatnak. A régészeti gyűjtemény feldolgozott és egyedi nyilvántartásba vett anyaga (3700 db) fele a tavalyinak (7055 db), és az év során feldolgozott, nyilvántartásba vett össz-múzeumi állomány (4456) is hasonlóképpen aránylik az elmúlt évihez (8206).

Ugyanakkor a már meglévő nyilvántartások adatkarbantartása, és a revízió terén mutatkozik jelentős előrelépés. A történeti dokumentumok és a múzeumtörténeti adattár revíziója haladt komoly ütemben, és ezzel párhuzamosan a kapcsolódó adatbázisokban a tételek alábontással való részletezése, illetve a meglévő adatok tisztítása, pontosítása kimagasló eredmény. Hasonlóképpen öröndetes a régészeti gyűjtemény MONARI adatbázisának adatellenőrzése, a hiányok pótlása (22180 rekord).

A digitalizálás terén példaértékű az az intézményi célkitűzés, hogy a Fehér Könyv iránymutatásait minden érintett munkatárs megismerje. A tevékenység számszerű adatai azonban csökkenést mutatnak az előző évhez képest, annak ellenére, hogy a 2021. évi járványhelyzet miatti zárva tartás idején a frontszemélyzet tagjai is bekapcsolódtak a digitalizálásba. A 2020. évi eredményeknek (8007 tétel) csak a 60%-át (4738 tétel) sikerült 2021-ben megvalósítani. Szerény volt a növekedés az interneten nyilvánosan hozzáférhető gyűjteményi tételek számában is, csupán a Közgyűjteményi Digitalizálási Stratégia-projekt 200 db-os mennyiségével növekedett ez a mutató az elmúlt évhez képest. Ugyanakkor a III. fejezetben olvasható, hogy a numizmatikai gyűjtemény 14.000 tárgyról készült fotó, amelyből 7000-et fel is töltöttek a nyilvántartó rendszerbe, de ez az összegző táblázatban valószínűleg nem szerepel.

Az állományvédelmi feladatok ellátásában a Laczkó Dezső Múzeum kiemelkedik a megyei hatókörű városi múzeumok mezőnyéből. A restaurálás-műtárgyvédelem szakterületén végzett munka magas színvonalú, és számszerűségében is impozáns, komoly növekedés tapasztalható tavalyhoz képest. Egy saját erőből létrehozott, a jövőben a közösségi régészeti tevékenység leletanyagának kezelését szolgáló új műhely, a képzőművészeti raktár rácsrendszerének fejlesztése, és jelentős mértékű raktárrendezési feladatok elvégzése jelzi az intézmény e téren végzett példás munkáját.

A IV.1. tudományos kutatást bemutató szöveges összefoglaló nem kellően kidolgozott, és nem arányos. Túlsúlyban van a régészeti feladatok bemutatása, miközben nem derül ki, hogy miről szolt a múzeum által megrendezett 2 db offline konferencia; hogy a múzeum munkatársai által tartott 6 db konferenciaelőadás hol hangzott el és mely szakágakhoz köthető; hogy a PhD képzésre járó 3 fő (PPKE) milyen tudományágot művel; és mi volt az intézmény kiadásában 2021-ben megjelentetett 1 db könyv címe. Kérjük ennek a szöveges résznek az átdolgozását, és a régészet részletezése helyett egy össz-intézményi tudományos összegzés elkészítését.

A megjelölt 27 db kutatási téma egy része az intézmény nagyszabású együttműködési projektjeihez köthető (EKF, ISTER Interreg, TOP CLLD). A publikációs termés szerénynek mondható, a korábbi évek 20-30 db-os átlagához képest mindössze 9 db magyar vagy idegen nyelvű tudományos szöveget jegyeznek a kollégák saját vagy külső folyóiratokban, kötetben 2021-ben.

A szaktudományos publikációk csekély száma mellett azonban jelentős az ismeretterjesztő publikációk száma. Erről külön összegző kimutatás, számadat nincs, de a beszámoló több helyéről kiderül, hogy a honlapon közzétett online szakmai tartalmak, blogbejegyzések, közösségi média megjelenések minden területén növekedés történt 2021-ben. E tartalmak egy része (pl. az LDM Blog 34 db bejegyzése, az LDM Archeológia a közösségi médiában, vagy az LDM Online 8. száma) tudományos-ismeretterjesztő munkát tükröz, és nemcsak a múzeumi kommunikáció, hanem a tudománynépszerűsítés tekintetében is szép eredmény.

A tudományos munka hozzáférést segítő részeként működött a kutatószolgálat és a könyvtár. A szakkönyvtár költöztetése jelentős, 6 M Ft ráfordítással zajló feladatot jelentett, amelynek okát nem világította meg a beszámoló jelentés: miért kellett a Levéltár épületét a múzeumi könyvtárnak elhagynia, és mik a jövőbeni tervek az állomány megfelelő elhelyezésére, a hozzáférhetőség biztosítására?

A pandémiának is tulajdonítható, hogy a kutatók száma, az olvasók száma, a könyvtárhasználatok száma alacsonyabb volt a megszokottnál. Az online hozzáférés esélyeit növeli, hogy 2021-ben megvásárolta az intézmény a HunTéka rendszert a könyvtár számára. Régi adósságát törlesztheti a múzeum 2022-től a könyvállomány internetes katalógusának elkezdésével.

A járványhelyzet korlátozásai miatt a megyei hatókörű városi múzeumok számára lehetséges 312 nyitva tartási naphól mindössze 135 napon tudott a múzeum látogatókat fogadni. Ennek megfelelően az első félévben az online térben zajlott a közönségkapcsolati tevékenység, amelynek számszerű eredményei az elmúlt évhez képest erőteljes növekedést mutatnak, és minőségi fejlődést is sikerült megvalósítani (néprajz online, történész online, Üvegséta sorozat, kisfilmek, videós posztok).

A látogatószámok csökkenést mutatnak, ami azért is meglepő, mert a 2020-as, hasonlóan nehéz évben 101 nyitva tartási napon 12.359 látogatót jelentett a múzeum, míg 2021-ben 135 napon csak 6509 főt. Nem alakultak jól a látogatószám belső arányai sem: a megelőző évhez képest drasztikusan csökkent a teljes és kedvezményes belépőjegyet vásárlók száma, közben két és félszeresére nőtt az ingyenes látogatók száma. Ezt a negatív tendenciát tükrözi a jegyár bevétel is, a 2020-as bevételnek mindössze egyharmada lett a 2021-es eredmény. Számszaki eltérés is mutatkozik az adatokban: a 3

állandó kiállítás (1956 fő) és a 6 időszakos kiállítás (3936 fő) összeadott látogatószáma (5892 fő) nem felel meg a 6509 fős összesített számnak.

A látogatószám negatív tendenciáival szemben figyelemre méltó eredmény, hogy a köznevelési hasznosítás terén dinamikus fejlődés tapasztalható. A múzeumpedagógiai foglalkozások száma a duplájára, a résztvevők száma a háromszorosára, az ebből származó bevétel a négyszeresére emelkedett a 2020. évi adatokhoz mérten.

A megyei módszertani feladatok sorában igazán minőségi rendezvényeket sikerült 2021-ben megvalósítani. Példa értékű, hogy az állományvédelem-restaurálás témakörében tartott műhelygyakorlatokat szakmai együttműködések keretében szervezték, felhasználva ehhez a múzeum néprajzi szakágának tájházakkal ápol, hagyományosan erős kapcsolatát. A Tájházzövetség, a Megyei Honismereti Egyesület és a Hagyományok Háza olyan partnerek, akik mind a szakmai színvonalban, mind a résztvevők körének és számának biztosításában emelni tudják a megyei múzeum önállóan is kiváló teljesítményét. Az állományvédelmi felelős a munkáját az év során megfélelően ellátta, 40 intézményben 43 helyszínen végzett bejárást és naplózta az állapotokat.

A kommunikációs tevékenység dinamikus, intenzív, számos csatornára kiterjed. Érdemes kiemelni a rendezvényeken való személyes jelenlétű direktmarketing eseményeket, amikor a múzeum munkatársai maguk népszerűsítik az intézmény szolgáltatásait. A számadatok minden területen növekedést mutatnak, és több éves folyamatként megfigyelhetjük a honlap évről évre történő fejlődését is.

A szakmai munka finanszírozásában jelentős szerepe van a sikeres pályázatoknak. A 2021-es naptári évet összesen 11 pályázat érintette, ezek többsége az NKA szakmai kollégiumaitól elnyert támogatás volt. A múzeum jól kihasználja és szakmai céljai javára fordítja a Veszprém-Balaton Európa Kulturális Fővárosa EKF 2023 lehetőségeit, köztük kiállítási és kutatási projektek megvalósításával. Az EKF 2023 mélységében, és az intézményi működés több szintjén meghatározza a szakmai munkát. Többek között angol nyelvtanfolyam, és 2023-ra két új állandó kiállítás előkészületei szerepelnek a Kulturális Főváros múzeumot érintő tevékenységeiben. Új állandó kiállítás létrehozására, digitalizálásra TOP forrásból, nemzetközi képzésekre pedig Erasmus+ pályázatból van lehetőség.

Ajánlások:

1.

A muzeális intézmények nyilvántartási szabályzatáról szóló 20/2002. (X. 4.) NKÖM rendelet 24. § (3) bekezdése értelmében jelenleg nem szabályos a csak digitális nyilvántartások vezetése, és a párhuzamos kézi leltározás teljes elhagyása. Javasoljuk, hogy 2022-ben az intézmény kérjen az

EMMI-től egy auditálásra vonatkozó informatikai szakfelügyeletet, amely véglegesen lezárhatná az évek óta fennálló átmeneti állapotot.

2.

A digitalizálás terén a 2020-as eredménynek csak a 60%-át sikerült 2021-ben teljesíteni, és érdemben nem növekedett az online közzétett gyűjteményi adatbázisok rekordjainak száma. Ugyanakkor szó esik a numizmatikai gyűjtemény digitalizálásáról, amelynek a számai feltehetően nem szerepelnek az összesített adatokban (II. 3. összegző táblázat). Kérjük a számadatok mögött rejlő munkának a rövid szöveges bemutatását, szükség esetén a számok módosítását!

3.

A tudományos munka szöveges bemutatása, és a számadatokat tartalmazó táblázat (IV.1. összegző tábla) nem áll összhangban egymással. Az intézmény által rendezett konferenciák, a kollégák előadásai, a korábban említett 3 fő PhD képzése, az intézmény saját kiadványa nem kerülnek említésre. A részletezett régészeti feladatellátás helyett kérjük e szöveges rész átdolgozását, az össz-intézményi tudományos tevékenység bemutatásával!

4.

A munkatársak által írott tudományos publikációk száma a korábbi évek átlagához képest a harmadára csökkent. Kérünk erről egy rövid szöveges magyarázatot!

5.

A szakkönyvtár költöztetése jelentős, 6 M Ft ráfordítással zajló feladatot jelentett, amelynek okát nem világította meg a beszámoló jelentés: miért kellett a Levéltár épületét a múzeumi könyvtárnak elhagynia, és mik a jövőbeni tervek az állomány megfelelő elhelyezésére, a hozzáférhetőség biztosítására? Kérjük ezt rövid, egy bekezdésnyi szöveges magyarázattal kiegészíteni.

6.

A látogatószám, ezen belül a fizető látogatók száma, a jegybevétel a 2020-as adatokhoz mérten jelentős csökkenést mutat 2021-ben, miközben a nyitva tartási napok száma több volt az előző événél. Kérjük ennek a folyamatnak a magyarázatát, rövid szöveges indoklását!

7.

Számszaki eltérés mutatkozik a látogatószám adatokban. A 3 állandó kiállítás (1956 fő) és a 6 időszakos kiállítás (3936 fő) összeadott látogatószáma (5892 fő) nem felel meg a 6509 fős összesített számnak. Kérjük a számszaki eltérések javítását, vagy magyarázatát!